

Kaastunde paraad

Mai Murdmaa kolmas «Romeo ja Julia» lavastus Estonia teatris on tehtud kõigiti nii nagu peab.

ESTA TATRIK

Traditsioon peab Prokofjevi «Romeot ja Juliati» paraadballeriks, tema historiograafiliseks tuumaks. Ühtlasi on selle avaldumisvormiks kuulsus, tuntus ja tähtsus. Mis justkui peaks ette ja iseenesest põhjendama tema repertuaarivõtmist, garanteerima ajatuse sõltumata ajakohasusest. «Romeo ja Julia» kuulsusest saaks justkui tema õigustus.

Ballettikultuuri äärealadel, kus Estonia ballett vaatamata kõigele ikkagi asub; näib valitsevat usk, et traditsioon annab veel ka andestuse, indulgentsi tuntuuse odavalt väljamüügit.

Lugu ja tunded

Äsja Estonias esietendunud Mai Murdmaa juba kolmas «Romeo ja Julia» lavastus on tehtud kõigiti nii nagu peab. Täpsemalt öeldes vastavalt ettekujutusele sellest, kuidas peab. Oma olemuselt on ta toode, ning seeläbi paraadballerite kohustuslikule välise vahenditega markeeritud sisutihedusele vägagi lähedal.

Murdmaa «Romeole ja Juliale» annaks vaevata kohandada popkultuuris toimivat küpsisepaki-teooriat, kui jutt koostisainete sobivast ja planeeritud tasakaalust poleks tüütuseni leierdatud. Seda enam, et suhkruasendaja ja säilitusaine lisamisest ei tehta üldse mingit saladust.

Selles mõttes on «Romeo ja Julia» aus ning otsekohene. Ta esitab seda, mida balletivahendid esmatasandil väljendada suudavad — lugu ja tundeid. Vaatajalt eeldadakse, et ta lugu juba niigi teab (vt kavalhe nappi sisuseletust), ning sellest hoolimata või just sellepärast esitatakse lugu. Ikkagi. Peamiselt.

Igaühel üks omandus

Muidugi on «Romeo ja Julia» balletivariant narratiiv. Tõlge verbaalsest keelest tantsukeelde. Kindlasti on sellisel tõlkimisel omad väärtused, kui pidada neiks tantsuajaloolist muuseumihõngu ning anakronistlikku otseütlemist. Murdmaa lavastuses käib mäng arusaadavuse täispanniga; lugu esitub veatult ning tõlgendusliku eksimisvõimalusega. Tegelasel ja situatsioonid on üheseltvõetavad isenda kirjeldused, püüdmatagi saada veel millekski muuks.

tants

Sergei Prokofjevi
Romeo ja Julia
Estonia teatris
Koreograafia
Mai Murdmaa
Dirigent Jüri Alperden
Kunstnik Charles
Cusick Smith
Osades Molly Smolen,
Tatjana Voronina, Tiit
Helimets, Juri Jekimov,
Estonia balletirühm ja Tallinna Balletikooli õpilased

Balletiversiooni narratiivnaivne kirjeldus toimib filtrina, millest läbilastud loo tegelased säilitavad vaid ühe valitud omaduse. Verona võitlevaid suguvõsasid jääb iseloomustama suursugususe välispidine võltsvari. Pelgalt hoiak, mis laseb end sellena tõlgendada ning mis ongi tõlgendusena mõeldud. Sama skeemi kohaselt saab Mercutiost tola, Romeost prints ning Juliast justus.

Balletiloo tegelastele ei kohandata mingit moraali, kohustust ega jumal hoiu, isegi arukust mitte. Seal, kus Shakespear'e i tegelasi juhivad Kirg ja Saatus, juhivad balletiloo tegelasi tühinäitlemine ning esmane loo taasesitus. Motiive pole, tegelased toimivad nagu ette nähtud.

Tantsutõlke piiratus

Teatripärase tehnilik keha-keel on ühtmoodi arusaadav kõigile, kes klišeetähestikuga tuttavad. See on arusaadavusest pilgini küllastatud žestide kogum, kus tants taandub liisandiks ja koreograafia garneeringuks. Loo ega ka tunnete jutustamises pole tantsult mingit tähendust, tantsule ei omistata mingeid müüd kvaliteete peale dekoratiivsete.

Ilutsemisest saab norm ja tragöödiast multifilm. Helesinine Romeo on prints igast muinasjutust, Surm karikaaturo enesetapjate kuukirjast. Lein riietub mustkuuldsesse prostituudipitsi ning stseen ammega, mis peaks meid löbustama, pöördub seksistlike vihjete palaganiks. Võitlejatele meenuvad rapiird alles siis, kui silmad juba siniseks löödud, au ja vaen vahetatakse tänavakluse väärtuseta vaskmüntideks.

Siin polegi küsimus enam kuigivõrd koreograafis ega koreograafias. Küsimus on tantsukeelse tõlke halastamatus piiratuses. Tõlge suudab ste-

Mai Murdmaa Romeo ja Julia empaatialle. Võimalik

nografeerida sünni fakti. Tantsu võimeline traagikat tähendav taalsuseni, kuid küündima inimlikkust jõuab meid enesest, kui jõuame ärastada maliku võõrandumise, mis on juhuslik. Üks võimalike

Kokkuleppe küsimus

Murdmaa on võimelise. Tema «Romeo ja Julia» on suunatud empaatialle, loetavad klišeekodivõima arusaamise deni, ülepaistatus

Paraad. Jää ei liigu

Mai Murdmaa Romeo ja Julia (Tiit Helimets ja Molly Smolen) mängivad publiku läbielamisele ja empaatialle. Võimalus nautida teaterlikku ilu ja ooperlikku dekoratiivsust on täiesti olemas.

ANDER ILP

nografeerida sündmust, fikseerida fakti. Tantsukeelne tõlge on võimeline paisutama traagikat tähendustühja totaalsuseni, kuid on võimetu küündima inimlikkuseni. Paa-tos jõuab meid enne lämmata-da, kui jõuame ära oodata võimaliku võõrandumise. Võõrandumise, mis oleks pääsetee. Üks võimalikest.

Kokkuleppe küsimus

Murdmaa on valinud teise võimaluse. Tema «Romeo ja Julia» on suunatud läbielamisele ja empaatialle. Lineaarselt loetavad klišeekoodid peavad viima arusaamise ja kaastun-deni, ülepaisutatust peaks liht-

sustama läbielamist. Tõepoo-lest, ka traagika võib lahendu-da kaastundeks. Isegi Shakes-peare'i oma.

Paraku on segamini läinud tunnete intensiivsus ja emot-sioonide üleküllus. Palju (teat-raalselt markeeritud) tundeid ei tähenda automaatselt süga-vaid tundeid. Seda enam, et ka Prokofjevi muusika kõlab pigem ülekandena katastroofi-piirkonnast, kus pilt tundma-tutest näljahädalistest peaks vaatajas nälga tekitama.

Nälga ei tule. Kaastunne kaugeneb. Skeem saab täis ja isu otsa. Kolmas vaatus on ju-ba küsimus kokkuleppest. Kui me otsustame, et eesmärgiks

on nautida teaterlikku ilu ja ooperlikku dekoratiivsust, siis võimalus selleks on olemas. Kui surma maalilised tõmblu-sed meid erutavad. Kui me le-pime kokku, et kaastunne aitab seal, kus miski enam ei aita.

Sel juhul saavad surma lä-vepakul staarid ka muidu keskmiselt kahvatust esipaa-rist (Molly Smolen, Tiit Heli-mets). Ununeb Estonia balleti-rühma püüdlilikult kobav esi-tus.

Oma kolmanda «Romeo ja Juliaga» pole Murdmaa midagi võitnud ega ka otseselt kaota-nud. Paraad(ballett) jätkub. Jää ei liigu.